

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

КАФЕДРА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“Арт-терапія”

Освітний рівень перший (бакалаврський)

дисципліна за вибором (ГСЕ)

Інститут мистецтв

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА Ідентифікаційний код 02136554 Начальник відділу моніторингу якості освіти
Програма № <u>2244</u>
<u>Жильцов</u> (підпис) (прізвище, ініціали)
«   »   20 <u>16</u> р.

2016-2017 навчальний рік

Розподіл годин відповідає навчальному плану. Структура типова.
Заступник директора з науково-методичної та навчальної роботи А.О.Таранник

Робоча програма навчальної дисципліни «Арт-терапія»
(дисципліна за вибором(ГСЕ)) для студентів різних спеціальностей,
3 року навчання

Розробник:

Волкова Л.М.

старший викладач кафедри образотворчого
мистецтва Інституту мистецтв Київського університету
імені Бориса Грінченка

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри образотворчого
мистецтва.

Протокол №1 від 29 серпня 2016 р.

Завідувач кафедри Романенкова Ю.В.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	4
Структура програми навчальної дисципліни.....	
I. Опис предмета навчальної дисципліни.....	7
II. Тематичний план навчальної дисципліни.....	8
III. Програма.....	9
ЗМ I. Форми і методи в арт-терапії.....	
ЗМ II. Групова арт-терапія.....	
IV. Навчально-методична карта дисципліни “Арт-терапія”.....	11
V. Плани семінарських і практичних занять.....	12
VI. Завдання для самостійної роботи.....	16
VII. Карта самостійної роботи студента.....	18
VIII. Система поточного і підсумкового контролю знань.....	19
IX. Методи навчання.....	23
X. Методичне забезпечення курсу.....	23
XI. Розподіл балів, які отримують студенти..... /.....	24
XII. Рекомендована література.....	25
XIII. Контрольні запитання.....	26

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни “Арт-терапія” є нормативним документом КУ імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою образотворчого мистецтва на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів відповідно до навчального плану для предмету за вибором денної форми навчання.

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати спеціаліст відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни “Арт-терапія”, необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

Навчальний матеріал курсу спирається також на базові положення загальної і дитячої психології про роль практичної діяльності в розвитку особистості, про специфіку та шляхи розвитку художньої творчості людини.

Метою викладання курсу є знайомство і практичне навчання майбутніх викладачів різних напрямків з “Арт-терапією”, як сучасним напрямом арт-педагогіки і її практичним застосуванням, розширення і поглиблення можливостей круга діяльності студентів.

У процесі вивчення та засвоєння дисципліни передбачається комплексне вирішення *завдань художньо-педагогічної підготовки фахівців:*

формування і розвиток у майбутніх вчителів нестереотипного мислення, художнього смаку, педагогічних вмінь та навичок, необхідних для якісної організації і творчого проведення уроків, а також різноманітних позакласних заходів у самостійній педагогічній діяльності;

розвиток сенсорних здібностей у студентів, як основу повноцінного естетичного сприйняття творів мистецтва та власної художньої творчості;

розвиток уяви як важливий фактор розкриття творчого потенціалу особистості, формування оригінального, нестереотипного асоціативно-творчого мислення;

набуття досвіду виконання мистецького аналізу, здійснення добору творів образотворчого мистецтва для учнів молодшого та середнього шкільного віку, проведення аналізу дитячих художніх робіт;

розширення художньо-естетичного досвіду студентів, збагачення їх емоційно-почуттєвої сфери;

виховання духовних та моральних ціннісних орієнтирів у сфері образотворчого мистецтва та образотворчої діяльності, здатності до художньо-творчої самореалізації і духовно-естетичного самовдосконалення у процесі самостійної педагогічної діяльності, поваги до професії вчителя;

формування комунікативних якостей у процесі навчання і далі у професійній діяльності.

Програма курсу “Арт-терапія” направлена на художньо-педагогічну і психологічну підготовку викладачів та фахівців різних напрямків і побудована на основі розширення і поглиблення можливостей застосування образотворчої діяльності та арт-терапевтичних технік.

Сучасне розуміння Арт-терапії припускає, по-перше, використання мови образотворчої експресії; по-друге, безпосередня участь людини в образотворчій творчості. Молодий вік “Арт-терапії” має і різні напрями : лікувально-реабілітаційне, педагогічне і соціальне. Курс “Арт-терапія” орієнтує того, хто вивчає, на властивий кожному внутрішній потенціал, не нав'язує людині “зовнішніх”, “механічних” засобів вирішення його проблем.

Структура програми передбачає всі види повчальної діяльності. Отримання і засвоєння студентами нових знань (лекційні і практичні заняття) доповнюється базовими вправами для майбутніх педагогів, в яких можна придбати важливий для занять мистецтвом досвід, творчо переробляючи приклади і вказівки, що додаються до учбового плану. Ефективною формою організації процесу навчання є індивідуальні завдання, направлені на

науково-дослідну діяльність (поглиблене вивчення студентами курсу навчання), розвиток здібностей студентів, реалізацію їх творчих можливостей.

Самостійна робота студента над освоєнням матеріалу навчання припускає вивчення додаткової літератури в бібліотеці, в домашніх умовах, опрацювання окремих базових вправ з урахуванням індивідуальності студента, участь у мастер-класах з Арт-терапії, які організує Асоціація Арт-терапії. При складанні завдань навчання за одиницю було взято дві години навчання (одна година навчання дорівнює 40 хв.)

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “Арт-терапія”

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет :

“Арт-терапія”

Курс: Підготовка (бакалаврів)	Галузь, напрям, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: <i>2 кредити</i></p> <p>Змістових модулів: <i>2 модуля</i></p> <p>Загальна кількість годин: 72 години</p>	<p>Назва галузі знань для різних напрямів підготовки</p> <p>дисципліна за вибором 6.000000</p> <p>Освітній рівень перший (бакалаврський) для всіх спеціальностей</p>	<p>Рік підготовки – 3</p> <p>Семестр – 5</p> <p>Аудиторні заняття : 28 годин, з них : Лекції: 8 годин</p> <p>Семінарські заняття : 6 годин</p> <p>Практичні заняття : 14 годин</p> <p>Самостійна робота : 40 годин</p> <p>Модульний контроль : 4 години</p> <p>Вид контролю: <u>ПМК</u>.</p>

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва розділу, теми	Кількість годин				
	Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Самостійна робота	Підсумковий контроль
<i>Змістовий модуль №1</i>					
Форми і методи в арт-терапії					
Тема 1. Загальний огляд сучасної арт-терапії і її окремих напрямів.	2				
Тема 2. Принципи арт-терапевтичної діяльності.	2		2		
Тема 3. Методика “Автопортрет у повний зріст”.				6	
Тема 4. Арт-діагностика та педагогічний процес.		2		6	
Тема 5. Терапія творчим самовираженням.			4	8	
Разом	4	2	6	20	2
<i>Змістовий модуль №2</i>					
Групова арт-терапія					
Тема 6. Форми групової арт-терапії.	2		4	6	
Тема 7. Арт-терапевтична робота з дітьми і підлітками.		2		6	
Тема 8. Арт-терапевтичні техніки, методи, матеріали в арт-терапії.	2	2	4	8	
Разом	4	4	8	20	2
Разом за навчальним планом	8	6	14	40	4

III. Програма

Змістовий модуль I.

Форми і методи в арт-терапії.

Лекція 1. Загальний огляд сучасної арт-терапії і її окремих напрямів (2 год.).

Початкові арт-терапевтичні поняття. Різноманіття форм арт-терапевтичної роботи. Психодинамічний підхід й арт-терапія. Арт-терапевтична робота з дітьми і підлітками. Обговорення і створення дитячих малюнків. Естетичний елемент перенесення. Арт-терапія у соціальній сфері. Арт-педагогіка. Закономірності та механізми використання художньої творчості в консультиванні та терапії. Основні методи арт-терапевтичної практики. Музикальна терапія. Евритмія – цілительне мистецтво руху. Психодрама і терапія. Танцювальна терапія.

Література [3-5; 12; 14]

Лекція 2. Принципи арт-терапевтичної діяльності (2 год.).

Основні фактори психотерапевтичної дії в арт-терапії. Фактор художньої експресії. Фактор психотерапевтичних відносин. Фактор інтерпретації і вербального зворотнього зв'язку. Арт-терапевтичний процес і його системний опис. Образотворча діяльність в арт-терапії. Поняття рефлексії, термінації (завершуючий етап), процесинга. Приватні питання арт-терапії. Междисциплінарний підхід. Естетична і етична невизначеність сучасного мистецтва. Побічний продукт діяльності у художній педагогіці і арт-терапії.

Література [5; 12; 14; 15; 17]

Змістовий модуль II.

Групова арт-терапія.

Лекція 3. Форми групової арт-терапії (2 год.).

Феномен групової арт-терапії. Ранні аналоги, розвиток групової арт-терапії у другій половині ХХ ст. Групово інтерактивна арт-терапія. Характеристика різних форм групової арт-терапії. Студійна відкрита група. Динамічна (аналітична) закрита група. Тематична група. Методологія групової арт-терапії. Психодинамічні моделі. Різні підходи, теоретичні розробки в області групової арт-терапії. Питання організації групової арт-терапії.

Психотерапевтичні фактори групової роботи. Фактор художньої експресії. Фактор внутрішньогрупових комунікативних процесів і відношень. Фактор інтерпретації і вербального зворотного зв'язку. Робота з різними групами. Стратегія і тактика, форми арт-терапевтичної роботи. Основні проблеми використання арт-терапії у системі освіти. Форми і процедури використання арт-терапії. Діагностичний, психопрофілактичний, психокорекційний, розвиваючий аспект дії арт-терапії на дітей і підлітків. Арт-терапія у спеціалізованих навчальних закладах і лікувальних закладах. Мультикультурний підхід. Тематичні підходи до роботи з підлітками.

Література [3-5; 12; 14-17]

Лекція 4. Арт-терапевтичні техніки, методи, матеріали (2 год.).

Арт-технології : символи і їх застосування у професійному самовизначенні учнівської молоді. Метод “Мандалі” як експрес-діагностика при вивченні архетипічних складових особистості.

Використання елементів фольклоро-терапії у навчально-виховному процесі початкової школи. Арт-терапія та соціальне мистецтво : гуманістична парадигма групової роботи. Техніка монотіпія. Матеріали в арт-терапії, особливості роботи з різними матеріалами.

Безпредметне мистецтво : джерело нових підходів в арт-терапевтичній роботі. Діагностичні і терапевтичні методики : “Мандала”, “Автопортрет у повний зріст”, “Дерево” та ін.

Література [1; 2; 5-8; 12; 17].

IV. Навчально-методична карта дисципліни “Арт-терапія”

Разом: 72 год., лекцій – 8 год., практичні заняття – 14 год., семінарські заняття – 6 год., підсумковий контроль – 4 год, самостійна робота – 40 год.

Модулі	Змістовий модуль I.				Змістовий модуль II.		
Назва модуля	Форми і методи в арт-терапії				Групова арт-терапія.		
Лекції	1	2	3	4	5	6	7
Теми лекцій	Загальний огляд сучасної арт-терапії і її окремих напрямів(1бал)	Принципи арт-терапевтичної діяльності(1бал)			Форми групової арт-терапії (1бал)		Арт-терапевтичні техніки, методи, матеріали (1бали)
Теми практичних занять		Принципи арт-терапевтичної діяльності (10 балів + 1 бал)		Терапія творчим самовираженням (20 балів + 2 бали)	“Форми групової арт-терапії : студійна, динамічна, тематична група”(20 балів + 2 бал)		Арт-терапевтичні техніки, методи, матеріали в арт-терапії (20 балів + 2 бали)
Теми семінарських занять			Арт-діагностика та педагогічний процес (10 балів + 1 бал)			Арт-терапія в освіті. Робота з дітьми і підлітками (10 балів + 1 бал)	Арт-терапевтичні техніки, методи, матеріали в арт-терапії (10 балів + 1 бали)
Самостійна робота		Ср №1 – 30 балів	Ср №2 – 30 балів	Ср №3 – 40 балів	Ср №4 – 30 балів	Ср №5 – 30 балів	Ср №6 – 40 балів
Види поточного контролю	МКР №1 (25 балів)				МКР №2 (25 балів)		
Кільк. бал. за модуль	171				193		
Підсумковий Модульний контроль	364 (коефіцієнт 3,64)						

V. Плани практичних занять

Змістовий модуль I. **Форми і методи в арт-терапії.**

Практична робота №2. Принципи арт-терапевтичної діяльності (2 год.).

1. Проаналізувати закономірності та механізми використання художньої творчості в арт-терапії.
2. Аналіз літератури та лекції за напрямом : “Основні методи арт-терапевтичної практики”.
3. Виконання практичних завдань та аналіз механізмів, що викликають терапевтичний ефект.
4. Аналіз власного досвіду участі в арт-терапевтичних вправах.

Література [2; 4; 5; 12; 14; 15; 17].

Практична робота №4. Терапія творчим самовираження (4 год.).

1. Виконання практичних вправ за темою “Робота з матеріалами” з ціллю - здолати перешкоди в образотворчій роботі, стимулювати спонтанність, розвинути уяву і творчі здібності.
2. Виконання практичних завдань за темою “Поєднання образотворчої роботи з іншими формами творчого самовираження”
3. Проаналізувати власний досвід виконання практичних арт-терапевтичних вправ.
4. Перевірка виконання самостійної роботи.

Література [2; 5-7; 12; 14; 15].

Змістовий модуль II. **Групова арт-терапія.**

Практичне заняття №5. Форми групової арт-терапії : студійна, динамічна, тематична група (4 год.).

1. Виконання практичних завдань -
  - “Загальний малюнок”;
  - “Малювання і спостереження”;
  - “Розмова”;
  - “Карлючки”;
  - “Сюжетні лінії”;

- “Портрети”;
  - “Спільний проект”.
2. Створення загальної групової роботи.
  3. Перевірка та аналіз виконання практичних завдань.
  4. Перевірка виконання самостійної роботи.
  5. Презентація проектів.

Література [2; 5; 6; 11; 14; 15; 17].

Практична робота №7. Арт-терапевтичні техніки, методи, матеріали в арт-терапії (4 год.).

1. Практичне застосування різних образотворчих матеріалів в арт-терапії :
  - акварель, воскова крейда, вугілля, олівець та ін.;
  - каміння;
  - папір, пісок та ін.
2. Проаналізувати власний досвід застосування окремих матеріалів та технік арт-терапії.
3. Презентація проектів.
4. Захист навчального проекту.
5. Перевірка та аналіз виконання практичних завдань.
6. Модульний контроль знань.

Література [1; 2; 5; 7; 12; 17].

Плани семінарських занять.

Змістовий модуль I. **Форми і методи в арт-терапії.**

Семінарське заняття №1. Арт-діагностика та педагогічний процес (2 год.).

I. Теоретична частина.

1. Розкриття понять – мотиваційна сфера, продуктивність, релаксація, образне мислення.
2. Розвиток здорового сприйняття, спостережливості, просторового мислення відповідно до віку

3. Створення необхідного емоційного комфорту на заняттях.
4. Колективна форма сприймання та творчості
5. Особлива форма катарсичного ефекту.

II. Навчальна дискусія.

III. Перевірка виконання самостійних робіт.

Література [1; 4; 8; 9; 12; 17].

Змістовий модуль II. **Групова арт-терапія.**

Семінарське заняття №2. Арт-терапевтична робота з дітьми і підлітками (2 год.).

I. Теоретична частина.

1. Вікова періодизація психічного розвитку дітей.
2. Роль ОМ у навчанні.
3. Живопис, графіка, пласти кування. Взаємодія з простором через лінії, колір, образи.
4. Готовність дитини до образотворчої діяльності та естетичного сприймання творів ОМ.
5. Вікова актуальність художньо-творчого розвитку особистості у шкільному віці.
6. Творчі завдання певних тем, які впливають на розвиток художньої креативності дітей.

II. Навчальна дискусія.

III. Перевірка виконання самостійних робіт.

Література [2; 4; 11; 14; 17].

Семінарське заняття №3. Арт-терапевтичні техніки, методи, матеріали в арт-терапії (2 год.).

I. Теоретична частина.

1. Практичне застосування різних образотворчих матеріалів в арт-

терапії :

- акварель, воскова крейда, вугілля, олівець та ін.;
- каміння;
- папір, пісок та ін.

2. Знайомство з виконанням практичних завдань -

- “Загальний малюнок”;
- “Малювання і спостереження”;
- “Розмова”;
- “Карлючки”;
- “Сюжетні лінії”;
- “Портрети”;
- “Спільний проект”.

3. Проаналізувати власний досвід застосування окремих матеріалів та технік арт-терапії.

II. Навчальна дискусія.

III. Перевірка виконання самостійних робіт.

Література [1; 3; 5; 11; 15; 16].

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль I. Форми і методи в арт-терапії

Тема №1. Методика “Автопортрет у повний зріст” (6 год.)

1. Створити зображення автопортрету у повний зріст. Матеріал : папір довжиною більше 2 метрів, кольорові фарби, олівці, крейда, гуаш.
2. Підготувати презентацію роботи “Автопортрет у повний зріст”.
Перфоманс.
3. Проаналізувати власний досвід виконання арт-терапевтичної методики.

Література [3; 5; 14].

Тема №2. Діагностичні і терапевтичні методики арт-терапії (6 год.)

1. Опрацювати матеріали лекцій (№2) та літературу за темою до практичного заняття 2.2.
2. Створити рисунки “Мандали” (зображення у колі) впродовж 7 днів (один малюнок на добу).
Матеріал : папір (формат А-3, кольорова воскова крейда, карандаш, акварель, гуаш).
3. Підготовка до модульного контролю.
4. Проаналізувати літературу за темою “Мандала” .

Література [1; 2; 5; 6; 14].

Тема №3. Терапія творчим самовираженням (8 год.)

1. Опрацювати матеріали попередніх лекцій (лекція №1 та №2) та завдань до практичної роботи №1.1 та №2.1.
2. Створення роботи “Клоун” як проективної методики. Матеріал : папір (формат А-3), акварель, гуаш, воскова крейда, кольоровий карандаш.
3. Виконання арт-терапевтичних вправ з кольорами, з папіром, колаж, “вирізані форми”, “кривулі” та ін.
4. Вправи за темою “Поєднання образотворчої роботи з іншими формами творчого самовираження” :
  - Образотворча діяльність та поезія;
  - Образотворча робота та музика і звуки;
  - Образотворча робота та драма.
5. Проаналізувати власний досвід виконання арт-терапевтичних вправ та зробити реферативне дослідження.

Література [3; 5; 7; 10; 14].

Змістовий модуль II. Групова арт-терапія.

Тема №4. Групова арт-терапія (6 год.)

1. Опрацювати матеріали лекції №3 та літературу за темою.
2. Зробити аналіз форм та методів групової арт-терапії.
3. Створення “Гербу сім’ї”(Гербу майбутньої сім’ї) з обґрунтування образу, кольору, форми.
4. Навести приклади педагогічних ситуацій, які мали місце у роботі з учнями з погляду доцільності й ефективності використання можливостей групової арт-терапії.
5. Підготовка до модульного контролю.

Література [3; 5; 7; 10].

Тема №5. Арт-терапевтична робота з дітьми і підлітками (6 год.)

1. Опрацювати матеріали лекції №6 та літературу за темою. Зробити аналіз форм та методів арт-терапевтичної роботи в освіті.
2. Опрацювати у роботі з дітьми і підлітками метод “Мандала”, Казкові фігурки, “Колаж” та ін.
3. Проаналізувати діагностичні і терапевтичні виконання методів і технік у роботі з дітьми і підлітками.

Література [3-5; 9; 10; 16].

Тема №6. Арт-терапевтичні техніки, методи, матеріали (8 год.)

1. Опрацювати різні техніки й вправи в арт-терапії.
2. Проаналізувати можливості вживання технік та вправ арт-терапії у роботі з дітьми різного віку.
3. Дати рекомендації до виконання вправ з дітьми. Підготувати заняття з арт-терапії з дітьми молодшого віку.
4. Створення роботи “Дерево” як проєктивної методики.
Матеріал : папір (формат А-3), акварель, гуаш, воскова крейда, кольоровий олівець.
5. Підготовка до модульного контролю.

Література [3-5; 12; 14; 15].

VII. Карта самостійної роботи студента

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали
Змістовий модуль I. Форми і методи в арт-терапії.		
Тема 1. Методика “Автопортрет у повний зріст” (6 год.)	модульний контроль	30
Тема 2. Діагностичні і терапевтичні методики арт-терапії (6 год.)	семінарське заняття, модульний контроль	30
Тема 3. Терапія творчим самовираженням (8 год.)	семінарське заняття, модульний контроль	40
Змістовий модуль II. Групова Арт-терапія.		
Тема 4. Групова арт-терапія (6 год.)	семінарське заняття, модульний контроль	30
Тема 5. Арт-терапевтична робота з дітьми і підлітками (6 год.)	модульний контроль	30
Тема 6. Арт-терапевтичні техніки, методи, матеріали (8 год.)	семінарське заняття, модульний контроль	40
<i>Всього</i>	<i>40 год.</i>	<i>200 балів</i>

VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення студентів з дисципліни “Арт-терапія” оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов’язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 364.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти, де зазначено види контролю. Систему рейтингових балів подано у табл.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, звіт, реферат, есе.
- **Комп’ютерного контролю:** тестові програми.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

**Розрахунок рейтингових балів
за видами поточного (модульного) контролю**

№ п/п	Вид діяльності	Кільк. рейтингових балів	Одиниць	Всього
1.	Відвідування лекційних занять	1	4	4
2.	Відвідування практичних занять	1	7	7
3.	Робота на практичних заняттях	10	7	70
4.	Відвідування семінарських занять	1	3	3
5.	Робота на семінарських заняттях	10	3	30
6.	Модульна контрольна робота	25	2	50
7.	Самостійна робота		6	200
	Підсумковий рейтинговий бал		364	

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські
оцінки ECTS

Рейтингова оцінка	Оцінка стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно - відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре - достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре - в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно - посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисциплін.

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у табл.

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських, практичних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях (див. п. «Захист творчих проектів»).

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

У табл. представлено розподіл балів, що присвоюються студентам упродовж вивчення дисципліни «Арт-терапія».

IX. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні:* лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні:* вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

X. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- ✓ засоби підсумкового контролю (друкованні завдання для підсумкового контролю);

XI. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота							Мод. контр. Робота ЗМ1, ЗМ2
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	50
1	42	41	62	53	41	74	

Разом : 364 (коефіцієнт 3.64)

ХІІ. Рекомендована література.

Основна.

1. Диагностика в арт-терапии. Метод “Мандала” / Под ред. А.П. Копытина. СПб.: Речь, 2005. – 80 с.
2. Копытин А.И. Диагностика в арт-терапии. Метод “Мандала” / А.И. Копытин - СПб.: Речь, 2003 - 144 с..
3. Копытин А.И. Руководство по групповой арт-терапии / А.И. Копытин – СПб: Речь, 2003. – 319 с.
4. Копытин А.И. Арт-терапия детей и подростков / А.И. Копытин, Е.Е. Свистовская – Москва: Когито-Центр, 2007. – 196 с.
5. Практикум по арт-терапии / [под ред. А. И. Копытина] – СПб.: Речь, 2002, - 443 с.

Додаткова.

6. Бурно М. Терапия творческим самовыражением/ М. Бурно – М.: Медицина, 1989 – 245 с.
7. Вознесенська О.Л. Арт-терапія як інноваційний напрям розвитку особистості студента в системі вищої освіти // Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору. Новітні засоби навчання: проблеми впровадження та стандартизації/ О.Л. Вознесенська – К., 2007. – С. 268-275.
8. Выготский Л.С. Психология искусства/ Л.С. Выготский – М.: Педагогика, 1987. – С. 118.
9. Грегг М. Ферс. Тайный мир рисунка. Исцеление через искусство/ М. Ферс Грегг – СПб.: Деметра, 2003. – 165 с.
10. Зинкевич-Евстигнеева Т.Д. Психодиагностика через рисунок в сказкотерапии/ Т.Д. Зинкевич-Евстигнеева, Д.Б. Кудзилов – СПб: Речь, 2004. – 144 с.
11. Копытин А.И. Техники аналитической арт-терапии: исцеляющие путешествия / А.И. Копытин, Б. Корт – СПб.: Речь, 2007. – 144 с.
12. Копытин А.И. Основы арт-терапии / А.И. Копытин – СПб: Лань, 1999. – 256 с.
13. Копытин А.И. Системная арт-терапия / А.И. Копытин – СПб: Питер, 2001. – 210 с.
14. Копытин А.И. Теория и практика арт-терапии / А.И. Копытин – СПб.: Питер, 2002. – 368 с.
15. Лебедева Л.Д. Практика арт-терапии: подходы, диагностика, система занятий / Л.Д. Лебедева - СПб.: Речь, 2007. – 256 с.
16. Оленів З.П. Арт-терапія в інклюзивній освіті / [Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія: Зб. Наукових праць. – Випуск 11] / З.П. Оленів – К.: Вид-во НПУ

ім. М.П. Драгоманова, 2007. – С. 98-100.

17. Сусанина И.В. Введение в арт-терапию: учебное пособие / И.В. Сусанина – М: Когито-Центр, 2007. – 95 с.: ил.

ХІІІ. Контрольні запитання.

1. Загальний огляд сучасної арт-терапії і її окремих напрямів.
2. Класифікація різних форм і методів арт-терапії.
3. Проходження індивідуальних і групових сеансів арт-терапії.
4. Використання окремих методик. Практичне застосування.
5. Методи глибинної психології в арт-терапії.
Діагностичний і психотерапевтичний інструмент „Мандала”.
6. Інтерактивні арт-терапевтичні техніки, зокрема, призначені для колективної роботи.
7. Аналіз динаміки групових арт-терапевтичних сесій.
8. Арт-терапія у поєднанні з музичною терапією, танцедвигательной терапією, драматерапією, поезією і т.д.
9. Мультимедійні арт-терапевтичні практики.
10. Перфоманс і інсталяція в арт-терапії.
11. Динамічне малювання.
12. Мислення, відчуття, воля. Їх зв'язок з малюванням (графікою), живописом, ліпленням.
13. Процес створення художньої продукції в арт-терапії (з початку і до кінця).
14. Арт-терапія і інтерпретація художньої продукції.
15. Світлокольорова терапія.
16. Портретний метод.
17. Робота з глиною в арт-терапії.
18. Гравюра як терапія.
19. Напрямок на арт-терапію. Сесії.
20. Групова інтерактивна арт-терапія.
21. Характеристика різних форм групової арт-терапії по певних ознаках : структурованість, відвертість/закритість, тривалість роботи.
22. Різні області застосування арт-терапії в соціальній сфері : робота з місцевими співтовариствами, з ув'язненими, з бездомними і безробітними.
23. Студійна відкрита група.
24. Динамічна (аналітична) група.
25. Тематична група.
26. Групова арт-терапевтична робота з використанням тем, ігор і вправ.
27. Кабінет групової арт-терапії і його оснащення.
Правила зберігання образотворчої продукції.
28. Образотворчі матеріали в арт-терапевтичній роботі.
29. Особливості арт-терапевтичної роботи з дітьми і підлітками.
30. „Автопортрет у натуральну величину”, як техніка арт-терапії.
31. „Парная робота” як спільна образотворча робота в парах, що дозволяє розвивати комунікативні навички, досліджувати і коректувати соціальні ролі і звичні форми поведінки.
32. Почергове малювання в групі. Особливості групової роботи.
33. Терапія творчих самовиражень.
34. Мультикультурний підхід в арт-терапії : робота з тим, що піддався насильству особам, з мігрантами і біженцями, з представниками різних меншин.
35. Етичні норми і принципи арт-терапевтичної діяльності.